

Plecotus Barlaughi. Csop.

1991. évi jelentése

Iratgyűjtő

Gyártja:

**PAPÍRFELDOLGOZÓ
SZÖVETKEZET**

Bp. VII., Dohány u. 57.

PLECOTUS BARLANGKUTATÓ
CSOPORT
T A P O L C A

BESZÁMOLÓ JELENTÉS
A
PLECOTUS BARLANGKUTATÓ CSOPORT
/volt BAUXIT BARLANGKUTATÓ CSOPORT /

1991. ÉVI

MUNKÁJÁRÓL

Tapolca, 1992. január 31.

TARTALOMJEGYZÉK

1991. évi munkaterv

I. TAVASBARLANG

1. Radiológiai és vízminőségvizsgálat
2. Feltárás

II. KINCSESGÖDÖR

1. Feltárás

III. BALATONEDERICSI-FENNSIK

1. Tavaszi kutatótábor
2. Nyári kutatótábor
3. Kataszterezés
4. Barlangok bejelentése

1991. ÉVI MUNKATERV

1. Kutatási tevékenység

- 1./ Kutatási engedély ismételt megszerzése a tapolcai Tavasbarlangra.
- 2./ A Tapolca-környéki kisebb barlangok átfogó felmérésének folytatása /Tapolca - Nyirád - Szóc - Monostorapáti által határolt területek/.
- 3./ Kutatási tevékenység folytatása a Kórház-barlangban.
- 4./ A tapolcai Tavasbarlang kutatásának folytatása.
- 5./ A Kincsesgödör kutatásának folytatása.
- 6./ Az edericsei fennsík kutatásának folytatása:
 - Kataszterezés folytatása, kiegészítése.
 - Az edericsei barlang továbbtárása.
 - A Darázslik-barlang kutatóaknájának folytatása.
 - A Gyatalengető-barlangi kutatások folytatása /bejárati akna véglegesítés, feltárás/.
 - A Vaddisznós-barlang továbbtárása, a bejárhatóság javítása.
 - Az ÉNY-i víznyelőbarlang továbbtárása.
 - A Harmadik-tábor bontása.

II. A végzett tevékenység dokumentálása

1. A tavasbarlangi térképezések folytatása.
2. A Kincsesgödör elemző leírása.
3. Térképezés az edericsei-fennsíkon:
 - Gyatalengető-barlangban,
 - Vaddisznós-barlangban,
 - Az új feltárásokban.

4. Fotódokumentálás a
 - Tavasbarlangban,
 - Kórház-barlangban,
 - Kincsesgödörben,
 - Az edericsei-fennsík, lehetőség szerint.
5. A térképezett objektumokról összefoglaló M = 1:200 létező szelvényekből álló térképfüzet összeállítását folytatjuk.
6. Éves jelentés készítése.
7. Évközi jelentések készítése a feltáró tevékenységről a társulat és a Természetvédelmi Hivatalok felé.

III. Oktatás

1. Az év folyamán rendszeressé kívánjuk tenni a csoporton belüli összejöveteleken a barlangos előadásokat.
2. Az 1990-ben megkezdett Barlangjáró I. tanfolyamból vizsgát szervezünk.
3. Elkezdjük a Barlangjáró II. technikai tanfolyam szervezését.

IV. Rendezvények

1. Részt kívánunk venni:
 - a társulati kutatótáboron,
 - az Országos Barlangnap rendezvényein,
 - a társulat által szervezett rendezvényeken.
2. Egyhetes kutatótábort szervezünk az edericsei fennsíkra.

I. TAVASBARLANG

Közép-dunántúli Természetvédelmi
Igazgatóság
8200 Veszprém, Vár u.31.

Szám: 164-2/91.
Üi: Dr Kopek A.

Tárgy:barlangkutatói engedély.

H a t á r o z a t

1./ A Bauxit Barlangkutató Csoport kérelmének helytadok és határozatban engedélyezem, hogy a Tapolcai medencében Veszprém megyében Tapolca városában a Kisfaludy u.4.sz. alatt elhelyezkedő Tavasbarlang teljes területén feltáró, geológiai, morfológiai, klimatológiai, hidrológiai és térképezési munkákat végezzen.

A barlangkutató csoport vezetője: Kolláth János 8300 Tapolca,
Dimitrov tér 5/708.

A kutatás vezetője: Gyurmann Csaba Ajka, Kandó
ltp.2.

2./ Az elvégzendő munkák részletezése:

- a./ A barlang általános állagfelmérése.
- b./ A térképezés folytatása.
- c./ További szakaszok feltárása, térképezése.

3./ Kutatási feltételek:

- a./ Az engedélyt és mellékleteit a kutatás során magánál tartani és azt az ellenőrzésre jogosult személynek felhívásra bemutatni,
- b./ gondoskodni, hogy a kutatásvezető, illetve kutatásirányítók az előírt kötelezettségeiknek eleget tegyenek,
- c./ gondoskodni, hogy a kutatás során a kutatásvezető, vagy bármelyik kutatásirányító a helyszínen tartozkodjék és a kutatást szakmailag irányítsa, valamint a jelen határozatban foglalt előírásokat megtartassa.
- d./ A munkálatok során a kutatott objektum természetes állapotát megőrizni, az ott található képződményeket a szennyeződéstől és rongálódástól megóvni, valamint a kutatási területet és környékét tisztán tartani, az ott keletkezett szemetet, hulladékot összegyűjteni és felszínre szállítani, annak megfelelő megsemmisítéséről gondoskodni.
- e./ Új barlang, vagy barlangszakasz feltárását az Igazgatóságnál 8 napon belül bejelenteni.
- f./ A kutatás során észlelt rendkívüli eseményeket /omlás, vízbe-törés, rongálás, stb./ az Igazgatóságnak haladéktalanul be-jelenteni.

- g./ Minden őslénytani és régészeti lelet előkerülése esetén a munkát megszakítani és a leletről a Természettudományi Múzeum Őslénytárát, a Nemzeti Múzeum adattárát, vagy a területileg illetékes Megyei Múzeumot haladéktalanul értesíteni, a leletmentés lebonyolításáig azok sértetlenségét biztosítani. A munka csak az Őslénytár vagy az adattár engedélyével folytatható. /1963.9. Törvényerejű rendelet 17.§./1/ bek./
- h./ Ezen engedély módosítását -tervdokumentáció csatolásával- kérni, ha a munka kivitelezése során a Határozat 2./ pontjában foglaltakról való eltérés válik szükségessé.
- i./ A kutatás során elért eredményekről naptári évenként jelentést készíteni, és a tárgyévet követő január 31-ig az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni.
- j./ A munka befejezése után az addigi éves jelentések felhasználásával összefoglaló jelentést készíteni és azt az Igazgatóság részére egy példányban megküldeni.
- k./ A 4 napnál hosszabb időtartamú munkálatok /táborozások/ megkezdésének és befejezésének időpontját az Igazgatóságnak bejelenteni.

Jelen határozatom visszavonásig érvényes.

A 3. pontban foglalt előírások meg nem tartása esetén az engedély visszavonásáról intézkedem.

A kutatásvezető, illetve a kutatásirányító személyileg felelős a kutató tevékenység biztonságtechnikai felszereléséért, a terepi munka technológiájának kidolgozásáért, és annak folyamatos betartásáért. A csoport tagjai a kutatómunkában önkéntes vállalással, saját felelősségükre vesznek részt.

Határozatom ellen, annak kézhezvételétől számított 15 napon belül a KTM Igazgatási és Jogi Főosztályához címzett, de Igazgatóságunknál 2 példányban benyújtott 1.000.-Ft., azaz Egyezer forintos illetékbélyeggel ellátott fellebbezésnek van helye.

I n d o k o l á s

A Tavasbarlang eddig ismert járatrendszerei felülvizsgálásra szorulnak, valamint további feltárások és fúrási adatok arra engednek következtetni, hogy Tapolca egy része alatt barlangrendszer húzódik. Ez a kutatás fényt deríthet a rendszerre, illetve választ ad arra a kérdésre, hogy az egyes járatok összeköthetők-e.

Veszprém, 1991. február 21.

Erről értesítést kapnak:

- ①/ Bauxit Barlangkutató Csoport
- 2./ KTM Barlangtani Osztály Székely Kinga részére Bp. 1026 Szépvölgyi u.162.
- 3./ MKBT Bp. 1061 Anker-köz 1-3.
- 4./ Bakony Bauxitbánya Vállalat Gárdosi Vilmos részére 8300 Tapolca Kossuth L.u.2.
- 5./ Irattár

A Tapolcai tavasbarlang

(kézirat)

Bevezető

Aki Tapolcára érkezik, nem is sejtheti, milyen kiterjedésű barlangrendszer húzódik a lába alatt. Ez nem csada, hisz a barlangok hegyekben, dombokban fordulnak leggyakrabban elő. Mégis, a Balaton szintjétől mindössze 20 m-rel magasabban elhelyezkedő város alatt összesen mintegy 4 km járatrendszer található. Ez a hossz nagyrészt az utóbbi évek kutatásainak köszönhetően ismert.

Leírásunkban elsőként említett barlang szinte ismeretlen. Kis mérete és lezártsága miatt nem látogatható. Ez a Kincségödör, mely a Halápi út és a Véndeki út találkozásánál van. Érdekessége, hogy a környéken ez volt az egyetlen természetes barlangbejárat. Sokkal fontosabb a városi kórház alatt húzódó ún. Kórház-barlang, amely kedvező klímája miatt már sok ezer ember gyógyulását segítette. Jelenleg 1500 m-re tehető összhossza, melyet a jelenleg is folyó kutatások bővítenek. A tágas járatokhoz - melyekben a gyógyítás folyik - szűk labirintusok csatlakoznak, amiket a kutatókon kívül más nem kereshet fel.

Valószínűleg ilyen labirintusrendszer kapcsolhatja össze ezt a barlangot a város legnagyobb és méltán híres barlangjával, a Tavas-barlanggal. Sok legenda keringett erről a rendszer-ről, többen állítják, hogy gyerekkoruk egyik élménye volt az átjárás. Ma nem ismerünk ilyen járatot, de létezése nagyon valószínű.

A Tavasbarlangról 1902 óta tudunk, mely Tapolca jelképévé vált. Azóta többször átépített fogadóépület ma ismét megújulva várja látogatóit. A régi vendégek biztosan hiányolják majd a vizet és a csónakázási lehetőséget. Ehelyett más arcát mutatja a barlang. Azok a részek is láthatók a gyalogtúra alkalmával, amelyeket régebben csak bűvárok figyelhettek meg.

A barlang története

A történet, amely ennek az egyedülálló természeti értéknek sorsát mutatja be 1902 évben kezdődik.

A barlang jellegéből, keletkezéséből adódóan természetes bejárata nem volt, ami azt jelenti, hogy felfedezéséig nem ismerték.

Az eseményeket akkor több újság követte figyelmével, és közölte hasábjain. Legtöbbet a "Tapolcai Lapok"-ból tudhatunk meg.

A felfedezést 1902 januárjában Tóth Pál pékmester telkén a Kisfaludy u. 6. sz. alatti kútásás előzte meg. Az eseményeket célszerű a Tapolcai Lapok első évfolyamának 7. számából felidézni. Az egykori tudósítás így szólt:

"Már 14 m mélyre lementek, midőn robbantás után észrevet-
ték a munkások, hogy a kút gödrének délnyugati oldalán
egy nyílás támadt, melyen keresztül egy ember összekupo-
rodva átbújt. A kíváncsiság csakhamar rábírt néhány vál-
lakozó szellemű embert, hogy betekintsenek a nyílásba.

Nagy meglepetéssel tapasztalták az első kutatók, hogy a
szűk nyílás csakhamar egy szélesebb folyósóvá lesz, mely
másfél méterről 4-5 m magasságúvá is válik.

Ma már úriemberek is voltak lenni tudományos eszközökkel,
és elbeszéléseik után közöljük a következőket: A nyílá-
son keresztülbújva a folyósó Északkeleti irányúvá lesz
és a kúttól 8 m távolságra már barlanggá szélesedik,
melynek hossza mintegy 50 méter. A barlang végén van egy
tó, melynek vize 19 Celsius-fokos. A levegő hőmérséklete
is ilyen 19,5 Celsius fok. A tavon túl a szikla falában
több nyílás van, melyen keresztülbújva ismét egy barlang-
ba jut az ember, melyben roppant mély víz van. Tovább ku-
tatva még több ilyen barlangra akadtak... A felfedezés-

ről Redl Gusztáv polgári iskolai igazgató értesítést küldött a Földtani Intézethez."

A távirat valóban megérkezett, s Lóczy Lajos Jordán Károlyt és testvérét, Jordán Viktort küldte ki a hír ellenőrzésére. A Balatonfelvidék című lap tudósítója szerint a Pestről feljött urak megvizsgálták a barlangot, valamint megállapították, hogy a Tapolcai-tó vizének lecsapolása a barlang vízszintjét csak 10 cm-re szállította lejjebb.

A felfedezéskor már kialakult érdeklődés hamarosan tettekre sarkallta a várost szerető lakosságot. Tapolca lakói frissen talált természeti kincsüket hasznosítani kívánták. A barlang megnyitásának gondolatát Vastagh János 1910-ben vetette fel, majd még abban az évben határozat is született: Az üreg-rendszert fel kell mérni és meg kell nyitni.

Megalakult a "Barlangfeltáró Társulat". Keszler Aladár építőmester elkészítette a barlang akkor ismert részeinek térképét, s 1911-ben már a lejárati építését is megkezdte. Ennek ása mindössze egy hónapot vett igénybe.

A Barlangfeltáró Társulat 1912-ben a barlangot három évre bérbeadta Gróf Gyula tapolcai lakosnak, majd ezt követően elvégezték a létesítmény műszaki hatósági átvételét. Ezen Lóczy Lajos is részt vett, s a társaság a bejáratot követő legnagyobb termet ekkor nevezte el róla.

Az új lejárát hossza 28 m lett, melyen 75 lépcső vezet le. A barlang legnagyobb hosszúsága 85 m, szélessége 15 m, legnagyobb magassága 6,5 m volt. Az ünnepélyes megnyitót 1912. május 5-én tartották. Nyolc kisebb-nagyobb tó volt, melyeket különböző színű villamos lámpával világítottak meg.

Az első világháború alatt a barlangot elhanyagolták, a villanyvilágítás elromlott és azt 1923-ra állították helyre, az újra megindult az idegenforgalom alkalmára. A nagykanizsai /1925 évben/ földrengés hírére olyan nézetek alakultak ki, hogy a barlangokra épült Tapolca elsüllyed. A közvélemény követelte hivatalos szakértők meghívását és az igazság kiderítését. Ez az esemény indította meg a nem messze elhelyezkedő városi kórház alatt található barlangrendszer feltárását, kutatását és aláfalazással biztonságosabbá tételét is. Berger Károly a barlangtársulat igazgatója Kadic Ottokárt kérte fel a szakértői vizsgálat elvégzésére.

Kessler Hubert 1937 évben kapcsolódott a kutatásokba. A vízszint mesterséges süllyesztésével újabb részeket tárt fel /145 m/. A tavakat elválasztó törmeléket 1938-39-ben eltávolították. A törmeléket részben a külszínre szállították, részben a járatok feltöltésére használták fel. Egy 20 m hosszú, félig mesterséges alagút építésével teremtették meg a ma is használatos csónakázó körfolyósót.

Az akkori Vásártérről nyíló kút bontásával, "Csónakázó" körjáratból induló felső szinten keresztül új bejáratot nyitottak 1940-ben.

A második világháború alatt többször felvetődött a barlang óvóhelyé alakításának terve, szerencsére ez nem valósulhatott meg. A gondozatlanság miatt állaga újra leromlott, be rendezései tönkrementek.

A barlang 1952-ben kelt életre ismét, amikor az Idegenforgalmi Hivatal vette át. Ekkor kimélyítették a Csónakázó körjáratot, új világítást készítettek. A bejárat épület mostani alakjára ekkor nyerte el.

Jelentős dátum 1957 év, mellyel a barlang életében új fejezet kezdődött. Addig, amíg régebben csak a vízfeletti járatokat kutatták, ezen időponttól - az első békaember megjelenéséig - a vízalatti világot is birtokába vette az ember.

Ráday Ödön volt az első, akinek sikerült a szifonok /vízalatti járatok/ első métereit beúsznia. Átütő sikert az MHSZ könnyűbúvárai Hortolányi Gyula vezetésével értek el 1960. novemberében. Tíznapos kutatótáboruk alatt a Csónakázó körjárat három szifonjának felderítésével összesen 300 m hosszúságú járat vált ismertté. A lendület csakhamar megtört, ahogy egyre távolabbi részekbe kellett eljutni. A kutatások egy időre félbe is szakadtak.

A Vörös Meteor Nautilus csoportja 1967-ben kezdte el a szifonok újravizsgálását. Munkájuk eredményeként ismerhettük meg a Csónakázó körjárat északnyugati végénél induló Meteor-ágot. Ez több járatra ágazik el, levegős részeket is tartalmazott. Egyik oldalága a Kórház-barlang irányába tartott. Továbbjutniuk egy omladékfal miatt nem sikerült. A másik, általuk feltárt jelentős vízalatti szakasz északi irányba indul, és a Nautilus-ág nevet kapta.

A rendszer teljes hosszúsága 1974-re elérte az 1000 m-t. Az MHSZ körjárat és a Meteor-ág közötti átjárót 1974-1976 között ismerték meg, ami nagyban segítette a feltárások további munkáit, mert a felkavart vízben nem kellett 100-150 m-t visszaúszni. Igazán hasznát 1977-ben vették, amikor újabb járatokat tártak fel az MHSZ körjárat - Meteor-ág között. A búvárkutatások nehéz, veszélyes, de mégis lenyűgözően szép munkájáról Kessler Hubert - Mozsári Gábor: Barlangok útjain, vizein /Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1985./ című könyvből tudhatunk meg többet.

A búvárok az elérhető részeket feltárták, csökkent az érdeklődés és 1980-ban ismét lezárult a barlang történetének egy fejezete. Ezzel párhuzamosan egy másik folyamat is lejátszódott, ami a látogatottságra volt nagy hatással. A vízszint csökkenés 1982-ben kezdődött, 1983-ban a csónakázást folytatni már nem lehetett. Csökkent a barlang vonzereje, csökkent a látogatók száma is, mígnem 1987-ben be kellett zárni.

Előtte a Baradla és a Miskolc-tapolcai barlangfürdő volt látogatottabb. A Tavasbarlang a látogatói csúcsot 1973-ban érte el 216.163 résztvevővel.

Készültek ugyan a "megmentésre" és további hasznosítására tervek, de ezek megvalósítására nem került sor. Megoldást a Bakonyi Bauxitbánya ajánlott a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium részére 15 éves bérleti szerződéssel, melyet 1989. október hónapban kötöttek.

A barlangban komoly átalakítási munkákat végeztek.

Biztonságossá tették a közlekedést a kiszáradt Csónakázási körjáraton. Lépcsőket építettek a szifonok helyén. A világítást is kijavították. Felújították a fogadóépület tetőszerkezetét, melyet a gazda nélküli helyzet teljesen tönkretett. A patinás nevezetesség így 1990. május 1-től újra várja a látogatókat. A barlang olyan arcát mutatja most felénk, amit eddig csak bűvárok láthattak. Munkájuk eredményét igazolja az ismét megnyilvánuló nagy érdeklődés.

A bezárás óta - 1987 - eltelt időt a Bauxit Barlangkutató Csoport használta fel eredményesen. A víz süllyesztésével szárazzá váló járatok új, eddig elérhetetlen tudományos szempontból óriási lehetőségeket kaptak, amit igyekeztek is kihasználni. A csoport munkájának eredményeként 1988-ban megismerték a bűvárok által bejárt folyósók 90 %-át. Új nagymé-

retű ágat találtak, mely már a Járásbíróság épületéig terjesztette ki a rendszer határait. A Kórház-barlangtól már csak 60 m választja el a kutatókat.

Átjárót találtak a legnagyobb megmaradt szifon kikerülésére, ezáltal délkelet felé is jelentősen nőttek a méretek. Ezen a részen a bűvárok által ismert utolsó teremből közel 400 m járat vált szabaddá. A rengeteg kisméretű járatot, amit megismertek, nem áll módunkban most bemutatni. A fejlődésre azonban nagyon szemléletes képet ad az, hogy 1990 nyarára közel 2500 m járathosszúságról beszélhetünk.

A kutatások folytatása alapvető tudományos feladat, amely előbbre visz a Tapolca alatt elhelyezkedő óriási barlangrendszer megismerésében.

Kialakulás, képződmények

Mielőtt megismerkedünk e csodálatos képződmény, a barlang kialakulásával és jellemző formáival, szenteljünk néhány gondolatot a geológiának:

A barlangok keletkezése során a befoglaló kőzet nagymértékben meghatározza, milyen formajegyek alakulnak ki a víz földalatti útja során. Szép példáit találjuk annak itt is. Ahhoz, hogy mindezt megérthessük, gondolatban vissza kell térnünk a földtörténet egy régmúlt korába. Ugrásunk 13-14 mil-

lió év. A felső Miocénben, a bádeni és szarmata emelet határán találjuk azt a tengert, amelyben létrejött a város alatt és attól Északra húzódó mészkőtömb, ami ezt a barlangot is magába foglalja.

Jellegzetes előfordulásáról Fertőrákosi mészkőformációnak nevezték el. /Ez a 13,7 millió év a földtörténet szempontjából rövid idő. Összehasonlítva a budai barlangokat magába foglaló eocén mészkő négyszerese, a Bükk és az Aggteleki-karszt triász mészköve majdnem hússzorosa ennek/.

A föntebb leírt korban a Tapolcai-medencét is tenger borította. Vize gyengén sós /úgynevezett brakkvíz/ volt. A meleg éghajlat miatt nagy mennyiségben éltek benne kagylók, csigák, mészalgák és más állatok. Jellegzetes kőzetalkotó és alveolina-egysejtű váz, ami a kőzet elnevezéséből is kitűnik: "alveolinás mészkő".

Gyakoriak a tenyérnyi Ostrea-kagylóhélyak is. Több helyen szintmeghatározásra is alkalmas elhelyezkedésben. /Szintmeghatározásnak a kőzetrétetek azonosítását nevezzük/.

A trópusi sekély tengerpart vonala gyakran változott. A víz időnként mélyült, illetve sekélyesedett. A különböző fázisok más-más üledéket raktak le. Ez jól elkülöníthető rétegek formájában a barlang falán ma is követhető. Egymást váltják a meszesebb, agyagosabb sávok, a kövületek mennyisége e sze-

rint változik. A mészkőrétegek közé gyakran milliméterestől centiméteresig terjedő agyagcsíkok is települtek, /Az agyag vízáteresztő tulajdonságú, ami az áramlásokat jelentősen befolyásolta, így a járatok alakjára nagy hatással volt/. Erre a mészkőösszletre később a Pannon tengerből vastag /150-200 m/ homok-és agyagréteg települt, majd 2,5 millió évvel ezelőtt vulkáni tevékenység során alakultak ki a környék tanúhegyeinek bazaltsapkái.

A vastag vizet át nem eresztő rétegek sokáig megakadályozták azt, hogy a csapadékvíz a mészkőbe juthasson. A barlangképződés itt ezért eltérő módon játszódott le, mint az említett Bükkhegységben és az Aggteleki-karszton.

A vulkanizmust követő lepusztulási időszak folyamán a homok és agyag csak a bazalttakaró alatt maradt sértetlen, máshonnan teljesen elszállítódott, szabaddá téve az alatta található követ.

A barlangképződés még a lepusztulási folyamat előtt fedetten kezdődött. Az egységes közettömeget a hagységképződési erők összetörték, repedéseket hoztak benne létre. A repedésekben /melyek főirányai ÉK-DNy, ÉNy-DK/ kezdett a Bakony nagy tömegéből, Északkelet felől a karsztvíz áramlani az alacsonyabb térszinek felé. Ez hideg víz volt, mely a mélyrenyúló repedéseken áramló langyos /35-45 Celsius-fok, valószínű,

hogy a terület aktív vulkanizmusának utóhatásaként melege-
dett fel/ vízzel keveredett. A keveredés helyén az oldékony-
ság megnő. Itt jöhettek létre a nagyméretű termek, gazdag
oldásos formakincsrel. /Ilyen a Lóczi-terem, Batsányi-terem,
Nagyterem, Kórház-barlang tavának terme/. Az ilyen nagymé-
retű üregeket szűkebb folyósók kötik össze, melyek sok helyen
labirintusszerű alacsony járathálózattá válnak.

A barlang térképére pillantva jól láthatóak a főirányok,
melyeket hosszú folyósók jeleznek. A felszín lepusztulásával
egyidőben változott meg a víz felszínre lépési pontja. A
forrásszint alacsonyabbá vált. A járatok egyes magasan elhe-
lyezkedő részei szárazak lettek. A melegvíz párája ilyen
helyeken hozta létre a legszebb kristályokat. A mészkőréte-
gek közötti anyagcsíkok továbbra is megakadályozták a fel-
színi csapadékvizek beszivárgását. Felszíni vizek nélkül pe-
dig elképzelhetetlen a cseppkőképződés. A barlangban néhány
mm-es szalmacseppkövön és lefolyáson kívül nem is találunk
mást.

Az oldásos üregképződés önmagában nem alakította volna
ilyenné a járatokat, termeket. Hozzákapcsolódott a gravitá-
ciós tömegátrendeződés /omlások, felszakadások/ hatása, mely
még nemrég is alakította a barlang arcát. Az MHSZ körjárat
és a Meteor-ág között a 70-es években a bűvárok vékony műa-
nyagcsövet helyeztek el, mely a tájékozódást szolgálta. A

járat szárazzá válása után tapasztaltuk, hogy ezeken a csöveken asztalnyi méretű, egy agyagréteg mentén levált kötömbök vannak. Ez az esemény az elmúlt 15-20 év alatt zajlott le.

A járatok keletkezésének és alakjának jobb megismerése érdekében röviden tekintsük át a kőzet rétegzettségét. Alulról, a vízszint környékéről indulunk. Itt kb. 1,5 m vastag, jól kristályosodott, sok ősmaradványt tartalmazó réteget találunk. A járathálózat nagy része ebben sajtszerűen, oldás hatására jött létre. A meghatározó repedések több ponton is jól megfigyelhetők. E fölött 1-2 cm-es agyagszalag helyezkedik el. Szerepe fontosabb, mint első megfigyelésre tűnne. A réteglap mentén az agyag nagyon kis szilárdságú. Ha alatta elég széles járat oldódott ki, a tömbök leváltak és átfórták az eredeti alakokat. Mindkét réteg jól szemlélhető az I-es és II-es szifonban. A Nautilus-ág elejének mennyezete is a bemutatott réteglap.

Fölöttünk 0,5-0,8 m vastag homokos, agyagos, világosszürke kőzet van. Ez is kis szilárdságú. A ránehezedő kőzetnyomás hatására sok helyen széttöredezik, morzsolódik. Jellegzetes példa erre a Csónakázó körjárat Északkeleti fordulópontja, ahol ez a folyamat ma is tart.

Fölfelé haladva 4-5 m vastag agyagos mészkő látható. A látogatók által bejárt szakasz nagyrésze ebben található. Söté-

tebb színű az előző rétegnél a magas agyag és vastartalom miatt. Ez is kis szilárdságú. A járatok mennyezetén található barna réteg ennek az agyagnak a maradványa /keletkezéséről később lesz szó/.

A legnagyobb termek /Nagyterem, Maximum terem/ mennyezetének felszakadása során elérte az előbb leírt réteg tetejét, ami fölött 3 m zöldesszürke márga található, ami saját súlyának megtartására sem képes. Így a termek mennyezetében tölcészerű, fölfelé kiszélesedő üreg jött létre. Ezáltal a rendszer legmagasabb pontjai a felszínt 5-6 m-re megközelítik. Szerencsére a kis állékonyságú réteg fölött újabb "nagyszilárdságú" következik, mely a barlang szempontjából a legmagasabban elhelyezkedő réteg. Ha az ilyen felszakadások mérete elég nagy, a szilárdabb réteg sem tud ellenállni, beomlik. Majd a folyamat a felszínig folytatódik. Így keletkezett a város szélén elhelyezkedő Kincsesgödör természetes bejárata is.

A rendszert a víz áramlása szempontjából jól meghatározhatónak ítélni. Ahogyan már említésre került, a hideg karsztvíz a réteghatárok és a repedések mentén Észak felől áramlott a Malomtó irányába. Itt tekintélyes forrásként jelent meg 2200 l/perc /?/ hozamával. A langyos vizeket mélyreható törések hozták fel. A lassú keveredés és áramlás alakította a járatokat. A folyamatok hatása ma is igazolható.

A barlangban mért vizek hőmérséklete sokkal magasabb, mint a természetes hideg karsztvizeké. Az átlagos 8-12 Celsius fokkal szemben itt 19-20,5 fokot mérhetünk. Nagyban befolyásolja a klímát egyéb tényezők mellett ez is.

A keletkezés során a ma ismert rendszer teljesen vízalatt volt. A forrás szintjének és a patak bevágódásának eredménye volt a fokozatos süllyedés. Ezt a folyamatot látszik alátámasztani az a tény is, hogy a század elején is csökkent a vízszint rövid idő alatt 40 cm-rel.

Itt adható magyarázat a mennyezeteket borító agyagréteg keletkezésére: Amikor a szintsüllyedés miatt levegőssé vált a terem, a közvetlen oldó hatás megszűnt. Egy másik folyamat vette kezdetét, ami sokkal lassúbb és kevésbé hatékony. A víz^{gőz}ből elpárolgó gőz a falakon lecsapódva csak a mésztartalmat oldotta ki, az oldhatatlan agyag laza bevonatként a falon maradt. A Maximum-termi ágba szemléletes példát látnunk rá. Jól követhető a víz hajdani szintje, ami fölött agyag van, alatta pedig fehér a fal.

A barlangot első megfigyeléseink alapján képződményekben szegénynek látjuk. Alaposabban figyelve a falakat helyenként apró fehér kristályokat figyelhetünk meg. Ezekkel a turista rész Batsányi terménél találkozhatunk leginkább. Apró tű, pamacs vagy félgömb alakúak. Föltételezhető, hogy a kitöltő langyos vízből kivált aragonittal és kalcittal ismerkedünk meg. A turista útvonal szegénysége annak köszönhető, hogy a

barlangot már régóta látogatják, többször átalakították, valamint annak, hogy a jól kristályosodó mészkő csak az alsó szinteken lelhető fel. /A kis agyagtartalmú, nagyobb szilárdságú mészkövön - tehát az alsóbb járatokban - gyakoribbak a kristályos képződmények/. Főleg az MHSZ körjárat bővelkedik bennük.

A felső szintekre másfajta kristályok a jellemzőek. Alapvető különbség a keletkezésükben és alakjukban van. Alapanyaguk úgyszintén aragonit. Ez a fehér fenyőághoz hasonló kristálypamacs föltehetően a levegő páratartalmából olyan helyeken keletkezik, ahol az áramlás hirtelen megtörik. Főleg a mennyezet hasadékaiban és kürtők peremén látható. Ahol a keletkezés feltételei kedvezőek voltak, ott több cm széles zászló és szalag alakban gyönyörködhetünk. Jellegzetes ilyen pont a Maximumtermi-ágban van.

Barlangokban ritkán fordul elő a limonit. Itt is csak néhány ágban található. Elsődleges helye a Nautilus-ág, ahol a járat talpát tenyérszerű darabokban is fedi. Földes szerkezetű, sötétbarna vasoxid. A mészkő közül kioldott anyag üledékként rakódott le. Ahol kisebb csepegés, vízfolyás előfordul, található cseppkő is. Mivel fölöttünk vastag, vizet rosszul átteresztő kőzetek is vannak, ez a jelenség igen korlátozott. A Kórház-barlang két, itt pedig egy helyén észlelhető.

A képződmények sorában érdemes megemlíteni a vízfelszínen

úszó kalcitlemezeket is. Ha a vízszint alatti járatokból kilépő víz nagy felületen tud elterülni, képes a barlang levegőjének átadni a széndioxid tartalmának egy részét, ami az oldékonyságot csökkenti.

A feleslegessé váló mésztartalom úszó hártyává áll össze. Hosszabb idő alatt akár fél mm vastagságúra is megnő. Amikor a súlya nagyobb lesz, mint ami a víz felületén maradhat, le-süllyed. A folyamat kezdődik előlről.

A barlang klímájára a különleges jelző illik. Gyógyhatását régóta ismerik. A 30-as években már voltak jó tapasztalatok. A Kórház-barlang felfedezésével és a turistaforgalom nagymértékű növekedésével azonban kihasználni nem lehetett. /A gyógyítás ma is folyik a Kórház-barlangban dr. Horváth Tibor vezetésével/. Levegője érezhetően meleg /15-18 Celsius fok/, melyet a víz magas hőmérséklete biztosít. A közel 100 % relatív páratartalom miatt kissé fullasztó hatású az érzékeny embereknek. Fél % széndioxid is mérhető, mely azonban a légzést nem befolyásolja.

A barlang tudományos kutatásának még számos kérdésre kell fényt derítenie. A vizsgálatok nyomán napról napra változik, formálódik a kép, mely egységes rendszerben mutatja meg ennek az egyedülálló képződménynek történetét és jelenét.

Látogatás, túra

A barlang Tapolca szívében helyezkedik el. A városba bármelyik irányból érkeve könnyen megtalálhatjuk. A város tengelyében levő Kossuth Lajos utcáról leágazó Kisfaludi utcában van a bejárat. Járművel érkezők elegendő parkolóhelyet találnak a közelben.

A barlang hétfő kivételével 9 órától 17 óráig látogatható. Csoportokat félóránként indítanak. Előre bejelentett nagyobb csoport részére külön időpont is egyeztethető.

Mielőtt belépnénk, érdemes egy pillentást^a vetni a bejárat épületre, melynek faragott kőből épült falai jól illeszkednek az utcaképbe és a barlang jellegéhez is. A bejárat szemből található a pénztár, ahol a jegyeken kívül képeslap és ismertető is vásárolható.

Innen 73 lépcsőfokon megyünk le a természetes üregrendszerbe. A bejáratot 1912-ben építették, ma is eredeti állapotában látható. A lépcső aljára érve, mielőtt belépnénk a Lóczi-terembe, jobbra a felfedező kutat pillanthatjuk meg. A felfedezéskor ez mindössze 40x60 cm-es volt. Az átalakítási munkák miatt tágították ki.

Egy természetes boltozat alatt átlépve tárul elénk a terem,

mely közel 20 m-es hosszával, 3-5 m szélességével és 8 m-es magasságával a turistaszakasz és egyben a barlang legnagyobb terme is. Az idők folyamán lerakódott port lemosták, így eredeti színeiben láthatjuk a gömbformájú oldási üregeket a mennyezeten, amik a meleg agresszív vízdő munkájának eredményeként jöttek létre.

Ebben a teremben hallhatjuk a csoportvezető ismertetőjét. Elmondja a barlang történetét, ismerteti a látnivalókat.

Kirándulásunkat a terem bal oldalán található, mesterségesen tágított átjárón folytatjuk. Alatta átérve ismét balra fordulunk. Néhány lépés után beérünk a Batsányi-terembe. A falon ~~emlék~~ tábla őrzi a tapolcai költő emlékét. A mennyezetre felnézve két kürtő látszik, amelyek a feláramló víz oldó hatásának erejét szemléltetik. /Keletkezésükkor a teljes rendszer víz alatt volt/.

Balra vasrácsot látunk, ami lezárja a továbbjutást. A rács előtt jobbra a falon finom fehér kristályokat vehetünk észre, sajnos már csak keveset. Még egy terem található ennek az ágnak a végén. Alján több szűk járat látszik. A kutatók ezeken át keresik fel a további részeket.

Vissza a Batsányi-teremben keresztül indulunk, de csak a második átjárón megyünk ki a Lóczy-terembe. Néhány lépés után elérjük a régi csónakkikötőt. A kövek a sok használatból

koptak simára. Kis lépcsőn a Csónakázó-körjárat aljára jutunk. A 80-as évekig itt 0,5-0,8 m víz volt.

Tovább a Csónakázó-körjáraton jobbra sétálva folytatjuk a túrát. Az I-es szifon következik, ami arról híres, hogy a búvárkutatók itt kezdődtek meg, és innen több száz méter folyósót tártak fel. A víznek ma is van élővilága, a türelmes látogatót a halak játéka jutalmazza. Jobbra és balra nagyon szép oldott, érintetlen járat indul. Jobbra az MHSZ körjárat kezdődik, balra a Csónakázó-körjárat másik részébe vezető labirintus.

A lépcsőn fölmenve folytatjuk utunkat. Jobbra kiöblösödés, balra kis kút látszik, ami az előbb látott labirintusba vezet. Később balról is található egy lejárat, mely az I-es szifoni járatrendszerbe csatlakozik. Ezután aláfalazott terembe érünk. Egy törés mentén jött létre. A további omlás ellen kellett biztosítani.

A járat végén balra kanyarodunk. A sarokban érdemes benézni a kivilágított, lapos járatba. Innen jelenleg is 18 Celsius fokos meleg levegő áramlik be. Utunkat folytatva újabb terembe érünk, ahonnan több járat indul. Legfontosabb a jobbra lenn lévő, ahová lépcsőn le is mehetünk. Ez a Nautilus-ág. Elhagyva a termet, ismét lépcsőhöz érünk. Ez a III-as szifon.

A lépcsőn lemenve a hídhöz, gyönyörködhetünk a kivilágított víztükörben. A fölvezető lépcső utáni terem a második legnagyobb a túristaúton. A falban látható lépcső egy felső szintre vezet, mely a 40-es években a vásártéri kúton át is járható volt. A laposabb részeiben sok fehér tükristály találunk.

Ahogy továbbmegyünk, alacsonyodik a folyósó. Jobbra ismét lapos járat csatlakozik a főághoz. Ez a rész a Meteor-ág nevet kapta, de innen az MHSZ körjárat is elérhető. Innen indul a Maximum-termi ág is, ahol a rendszer legszebb kristályai vannak.

Néhány lépés múlva kezdődik a körjárat utolsó szakasza. Ez részben mesterséges. Oldalán jól látszik a csónakok koptatása. Járhatóvá tétele során ki kellett mélyíteni. A munkák nyomai jól kivehetőek. A kanyargó folyosón visszajutottunk a csónakkikötőhöz. A Lóczy-termet megegyezően végigjárva a fedező kútnál fejezzük be látogatásunkat.

RADIOAKTIVITÁS VIZSGÁLAT

Csoportunk tagja Hardi Ágnes 1991. májusától radon-méréseket folytat a Tavasbarlangban.

A detektorok adatainak feldolgozását Hakl József a debreceni Atommagkutató Intézet munkatársa végzi.

A barlangban 17 helyen helyeztünk el detektort a vízben, a légtérben és a barlang fogadóépületében egyaránt. A méréssorozat 1992-ben folytatódik, az eredmények közzétételére a következő jelentésben kerül sor.

MIKROBIOLÓGIAI VIZSGÁLAT

A méréssorozatot ugyancsak Hardi Ágnes végzi 1991. áprilisától havi rendszerességgel.

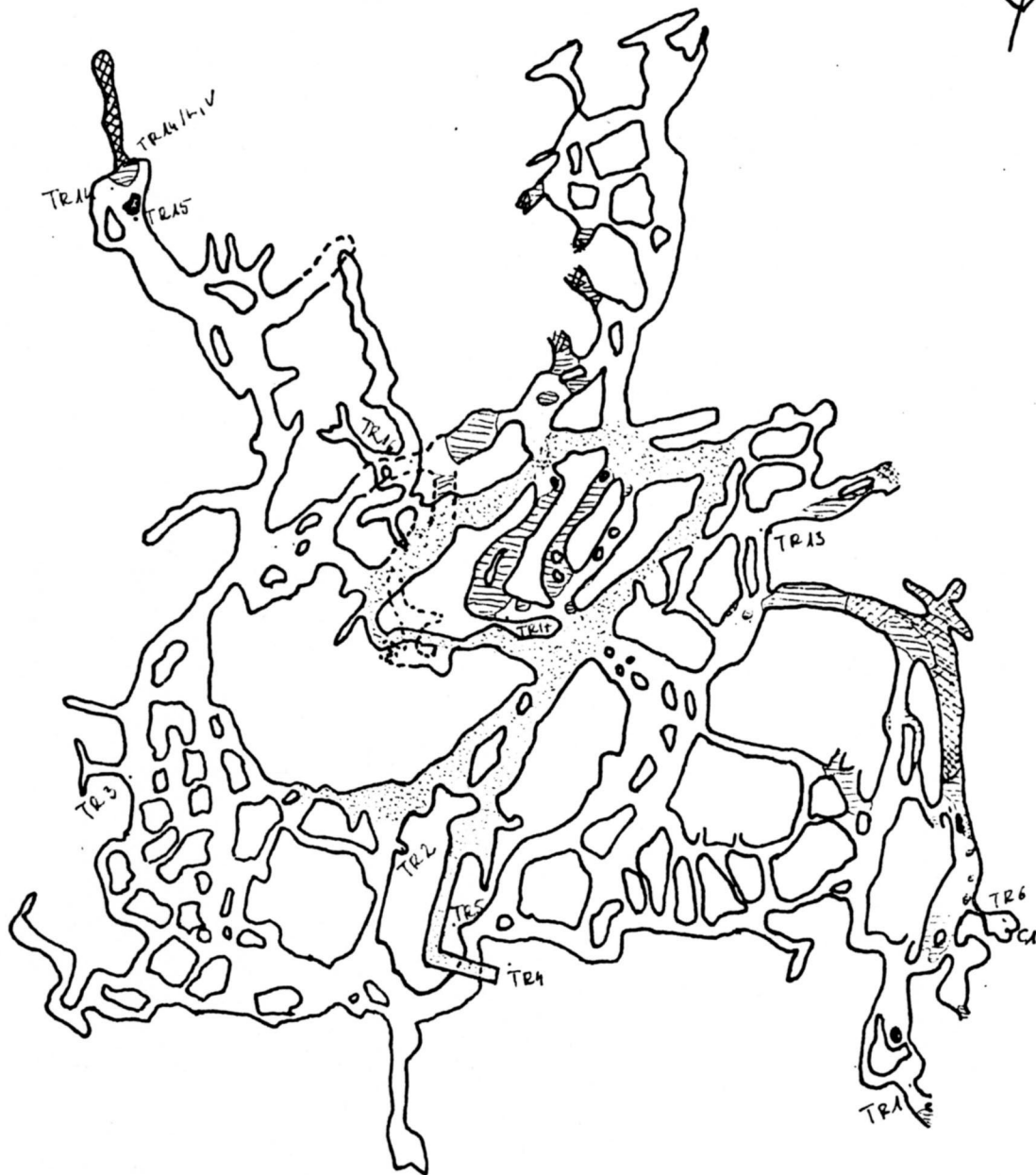
A Tavasbarlang területén 37 mintavételi hely van. A vizsgálatok első sorban a Coli-fertőzés kimutatásával foglalkoznak, ennek segítségével a város alatti barlangrendszert érő szennyezés egyes gócpontjai kimutathatók. Mivel a barlang vize összefüggésben áll a karsztvízzel, így annak állapotára is következtetni lehet a méréssorozat eredményeként.

A TAPOLCHAI TAVASBARLANGA

VA'ZLAT

1. obra Radioaktivitas mintasi helyek

0 20m

Legenda:

alsó járat

idegenforgalmi mára

máran járat

návad vízfelület kintőder

víz alatti járat

návad vízfelület kintőder

Készítette: Hancs Agnes

Készült János várható (1991)

alagján

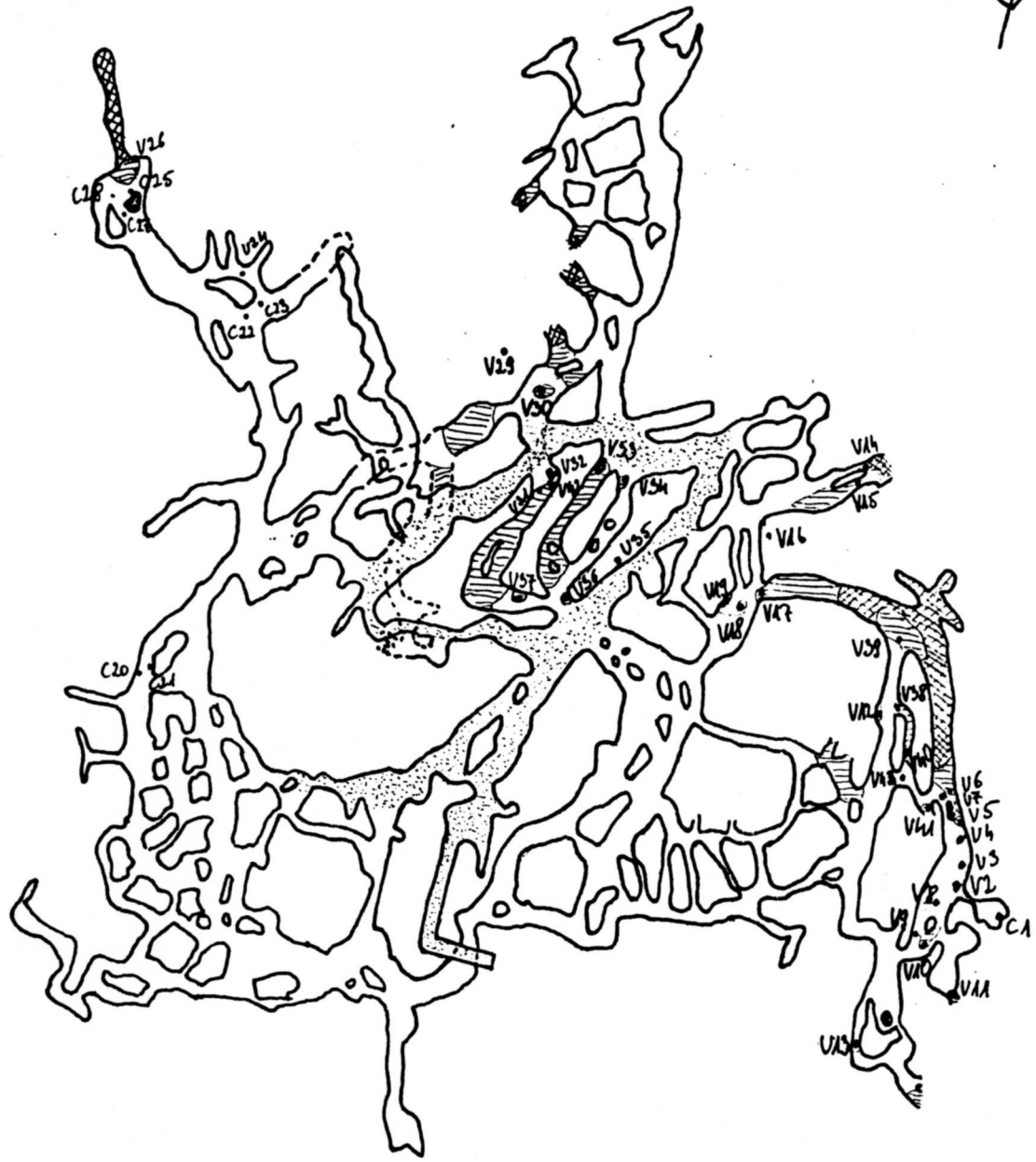
1991 december

A TAPOLCAI TAVASBARLANG

VAZLAT

1. ábra: Tavasbarlangi vízintaréklí helyek

0 20m

Jelkulcs:

alsó járat

idegenforgalmi mára

máras járat

mások vízfelület kénvizei

víz alatti járat

mások vízfelület kénvizei

Készítette: Harcsi Ágnes

Kolláth János vázlatára (1991)

alapján

1991 december

F E L T Á R Á S

A barlangban ez évben kisebb mértékű feltárási tevékenységet folytattunk.

Tavaszi folyamán találtunk rá a Maximum terem feletti kürtő oldalában egy magasabb színű járatrészre, melyben mintegy 30 m lapos, szövevényes kuszodát jártunk be. Méretei miatt a további feltárás nehézkes lesz és kellő lelkiert igényel.

Egy másik feltárás során a Nautilus-ág és a Maximum termi-ág között találtunk egy 50 m-es járatrészt, ami a szomorú lapító folytatása. Így a két ág között van átjárás. Réteglap mentén létrejött 6-8 m széles 0,4 - 0,8 m magas "Lapító". Itt további bontási helyeket nem kerestünk.

A Nautilus-ág egyik végponti huszoda részéből sikerült egy hasadék mentén létrejött terempárt feltárni. A járatrész új szakasza csak 8 m. Nagyon szép limonit kristályok diszitik /ökölnyi, tenyérszerű csomók, lapok/. A jelentős omlásveszély miatt és a képződmények védelmében nem célszerű a további kutatás.

A negyedik feltárási jellegű munkánk a POSEIDON - csoport támogatása volt az év folyamán több alkalommal, űk kb. 30-40 m vizalatti részt tártak fel.

Térképezési munkát is végeztünk. A felmért szakaszok térképe még nem készült el, ezeket jövőre közöljük. A dokumentáció másik részeként fényképek készültek.

II. KINCSESGÖDÖR

Szám: 20.612- 2 /1989.
Üi.: Dr.Kopek A./Bné.

Tárgy: Barlangkutatói engedély.

H a t á r o z a t

1./ A Bauxit Barlangkutató Csoport Tapolca Városi Tanács VB.kérelmének helyt adok és engedélyezem, hogy Veszprém megye területén Tapolca városban a Halápi úton elhelyezkedő Kincsesgödör barlang teljes szakaszában feltáró, geológiai, térképezési munkákat az alábbi feltételek mellett elvégezze:

- a feltárt részek térképezését a feltárással párhuzamosan kell végezni
- a térképekre tüntesse fel a járhatatlanul szűknek tűnő részeket
- az alkalmazott műszerek és módszerek egyezzenek meg a térképezésnél használtakkal
- a feltárással egyidőben végezzenek fotó dokumentálást.

A barlangkutató csoport vezetője : Kolláth János, 8300.Tapolca
Dimitrov tér 5./708.

Végzettsége: bányamérnök; foglalkozása : körletvezető.

Munkahelye: Bakonyi Bauxitbánya Tapolca, Kossuth L.u.2. 11-644.

Kutatás vezetője: Gyurmann Csaba Ajka, Kandó K.ltp.2. 11-355.

Foglalkozása : biztonságtechnikus.

Munkahelye: Ajkai Hőerőmű Vállalat Ajka 11-355.

Kutatásvezetői igazolvány száma: 067.

2./ Elvégzett munkák részletezése:

- eddig ismert részek térképezése
- további járatok feltárása
- az újonnan feltárt részek dokumentálása
- műszeres vizsgálatok .

3./ Engedélyes kötelesek:

- a.) az engedélyt és mellékleteit a kutatás során magánál tartani és azt az ellenőrzésre jogosult személynek felhívásra bemutatni,
- b.) gondoskodni, hogy a kutatásvezető illetve a kutatásirányító az előírt kötelezettségeiknek eleget tegyenek,
- c.) gondoskodni, hogy a kutatás során a kutatásvezető vagy bármelyik kutatásirányító a helyszínen tartózkodjék és a kutatást szakmailag irányítsa,

- valamint a jelen határozatban foglalt előírásokat megtartsa,
- d.) a munkálatok során a kutatott objektum természetes állapotát megőrizni, az ott található képződményeket a szennyeződéstől és rongálódástól megóvni, valamint a kutatási területet és környékét tisztán tartani, az ott keletkezett szemetet, hulladékot összegyűjteni és felszínre szállítani, annak megfelelő megsemmisítéséről gondoskodni,
 - e.) új barlang vagy barlangszakasz feltárását a KDT KÖVIZIG-nél 8 napon belül bejelenteni,
 - f.) a kutatás során észlelt rendkívüli eseményeket (omlás, vízbe-törés, rongálás stb.) a KDT KÖVIZIG-nél haladéktalanul bejelenteni,
 - g.) minden őslénytani és régészeti lelet előkerülése esetén a munkát megszakítani és a leletről a Természettudományi Múzeum Őslénytárát, a Nemzeti Múzeum adattárát vagy a területileg illetékes Megyei Múzeumot haladéktalanul értesíteni, a leletmentés lebonyolításáig azok sértetlenségét biztosítani. A munka csak az őslénytár vagy az adattár engedélyével folytatható. (1963.IX.sz.tvr. rendelet 17 § 1 bekezdés),
 - h.) ezen engedély módosítását - tervdokumentáció csatolásával - kérni, ha a munka kivitelezése során a határozat 2.-es pontjában foglaltakról való eltérés válik szükségessé,
 - i.) a kutatás során elért eredményekről naptári évenként jelentést készíteni és a tárgyévet követő január 31-ig a KDT KÖVIZIG részére 1 példányban megküldeni,
 - j.) a négy napnál hosszabb munkálatok (táborozás) megkezdésének és befejezésének időpontját a KDT KÖVIZIG-nek bejelenteni.

Jelen határozatom visszavonásig érvényes.

A 3.-as pontban foglalt előírások meg nem tartása esetén az engedély visszavonásáról intézkedem.

A kutatásvezető illetve a kutatásirányító személyileg felelős a kutató tevékenység biztonságtechnikai felszereléséért, a terepi munka technológiájának kidolgozásáért és annak folyamatos betartásáért.

A csoport tagjai a kutatómunkában önkéntes vállalással saját felelősségükre vesznek részt.

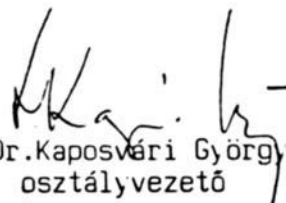
Határozatom ellen annak kézhezvételétől számított 15 napon belül a KVM Hatósági Főosztályához címzett, de a KDT KÖVIZIG-nél benyújtandó 200 Ft, azaz Kettőszáz forint értékű illetékbélyeggel ellátott fellebbezésnek van helye.

I n d o k o l á s

A barlangról jellege miatt nem áll rendelkezésünkre térkép. A további feltáráshoz és feldolgozó kutatáshoz térkép készítése szükséges. A barlang a Malom-tó forrásában feltörő víz által létrehozott barlangrendszer része, viszont a teljes rendszer kiterjedéséről nincsenek ismereteink. Így a kutatás erre is fényt deríthet.

Határozatomat a 8/1982.(III.15.) MT sz. rendeletének 18 §-a alapján hoztam meg.

Székesfehérvár, 1989. márc. 21.

 III. 21.
Dr. Kaposvári Györgyi sk.
osztályvezető

Kapják:

- ① / Bauxit Barlangkutató Csoport Tapolca Városi Tanács VB.
2. / KVM Term.véd.Főosztály Barlangtani Osztály Bp.Szépvölgyi u.162.
3. / MTESZ MKBT 1088 Bp.Arker köz 1-3.
4. / KDT KÖVIZIG Természetvédelmi Osztály Vp.Vár u.31.
5. / KDT KÖVIZIG Hatósági Osztály Szfvár

VÉGZETT MUNKÁNK A
TAPOLCAI KINCSESGÖDÖRBEN

1991. január 5-én kezdtük meg feltáró tevékenységünket egyszerre több irányban is, amelyeket egy 1990-ben végzett térképezés közben jelöltünk ki.

Az általunk "felső járatnak" nevezett bontásban már ezen a napon komoly akadályba ütköztünk. Nem csak a rendkívül szűk bejárati szakasz, de az azután található leszakadt nagy darab kőzetek is föltartottak a továbbjutásban bennünket. Több hétig tartó csákányolás után azonban lehetőségünk nyílt a bontás folytatására. A felhalmozódott igen sok törmelék időközben végig hátráltatott. Mindezek ellenére megállíthatatlanul dolgoztunk tovább, bizva munkánk eredményességében. Szerencsénkre a bontáshoz fűzött reményeink beigazolódni látszottak: találtunk egy beomlott keskeny "átjárót", csak azt nem tudtuk még, hogy hova vezethet. Csakhamar erre a kérdésünkre is választ kaptunk: kitakarítva ezt a nyílást, átjuthattunk rajta és egy szűk folyosón találtuk magunkat. Ez a nyílás lett a kitisztítás után az "alsó járat", amely - amint az kiderült - a Kincsesgödör bejárati nagytermébe vezetett ki.

A törmelék kijuttatásának gondja az "alsó járat" kitisztítása és járhatóvá tétele után megoldhatóvá vált. Az összeköttetésen keresztül a törmeléket a "felső járatból" lejuttatuk ide - "alsó járat" - majd innen a nagyterembe szállítottuk.

A "felső járat" bontása során olyan ponthoz közeledtünk, amely omladékossága miatt fokozottan veszélyesnek bizonyult. Ennek a szakasznak biztosítása érdekében előbb fa-, majd fém alátámasztást próbáltunk készíteni, de még a fémből készített ácsolat sem bizonyult elég erősnek. Így aztán bizonytalan időre ezt a részt el kellett hagynunk.

Terveink szerint 1992. áprilisában akarjuk ezt az ígéretes bontást folytatni.

Az "alsó járat", amely csaknem párhuzamos a fent említett szakasszal, teli van apróbb fülkékkel, ahonnan szintén nyílik rövid folytatás észak-északnyugati irányban.

Akadtt egy harmadik továbbjutási lehetőség is, közvetlenül a két járat között. Ezt megbontva még csak annyit sikerült kideríteni, hogy ez a rész még másik két irányban folytatódik. Ezek közül az egyik kivezet a felső bontás végpontjához. A másik egy igen lapos lejtőben folytatódik, az azon túl található - remélhetőleg minél bonyolultabb - járatok feltárása még várat magára. Lehetőleg nem túl sokáig, bár ez nem csak rajtunk múlik, hanem főleg a barlang rendkívül siralmas állapotának akadályozó tényezőin. Hiszen a barlangban szép számmal található használaton kívül helyezett ócskavas tárgyak, edények, cserepek, építkezési kőtörmelékek, korhadtt fadarabok. Ezek eltakarítása sok időt elvette már, amely alatt inkább a kutatómunkát folytathattuk volna.

Az 1991-ben végzett kitartó munkánk eredményeként a tapolcai Kincsesgödör ismert járatainak hossza összesen csaknem 32 méterrel növekedett és további jelentős hossznövekedés várható az 1992-es esztendőben is.

III. BALATONEDERICSI - FENNSIK

Szám: 163-2/91.
Üi.: Dr. Kopek A.

Tárgy: Barlangkutatói engedély

Határozat

1.) A Bauxit Barlangkutató Csoport kérelmének helyet adok és határozatban engedélyezem, hogy a Keszthelyi hegységben, Zala és Veszprém megye területén a Badacsonyedercsi barlangban (vagy Széllik barlang), Darázslik barlangban, Vaddisznós barlangban a mellékelt tervek szerint barlangfeltárási, kataszterezési munkákat az alábbi feltételek mellett elvégezze.

A barlangkutató csoport vezetője: Kolláth János (8300 Tapolca, Dimitrov tér 5/708).

A kutatás vezetője: Gyurmann Csaba (Ajka, Kandó Kálmán ltp. 1.).

2.) Elvégzendő munkák részletezése:

- kataszterezés
- barlangfeltárás

3.) Kutatási feltételek:

- a) Az engedélyt és mellékleteit a kutatás során magánál tartani és azt az ellenőrzésre jogosult személynek felhívásra bemutatni,
- b) gondoskodni, hogy a kutatásvezető, illetve kutatásirányítók az előírt kötelezettségeiknek eleget tegyenek,
- c) gondoskodni, hogy a kutatás során a kutatásvezető, vagy bármelyik kutatásirányító a helyszínen tartózkodjék és a kutatást szakmailag irányítsa, valamint a jelen határozatban foglalt előírásokat megtartsa.

- d) A munkálatok során a kutatott objektum természetes állapotát megőrizni, az ott található képződményeket a szennyeződéstől és rongálódástól megővni, valamint a kutatási területet és környékén tisztán tartani, az ott keletkezett szemetet, hulladékot összegyűjteni és felszínre szállítani, annak megfelelő megsemmisítéséről gondoskodni.
- e) Új barlang, vagy barlangszakasz feltárását az Igazgatóságnál 8 napon belül bejelenteni.
- f) A kutatás során észlelt rendkívüli eseményeket (omlás, vízbetörés, rongálás, stb.) az Igazgatóságnak haladéktalanul bejelenteni.
- g) Minden őslénytani és régészeti lelet előkerülése esetén a munkát megszakítani és a leletről a Természettudományi Múzeum Őslénytárát, a Nemzeti Múzeum adattárát, vagy a területileg illetékes Megyei Múzeumot haladéktalanul értesíteni, a leletmentés lebonyolításáig azok sértetlenségét biztosítani. A munka csak az Őslénytár vagy az adattár engedélyével folytatható. (1963.9. Törvényerejű rendelet 17.§.(1) bek.).
- h) Ezen engedély módosítását - tervdokumentáció csatolásával - kérni, ha a munka kivitelezése során a Határozat 2.) pontjában foglaltakról való eltérés válik szükségessé.
- i) A kutatás során elért eredményekről naptári évenként jelentést készíteni, és a tárgyévet követő január 31-ig az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni.
- j) A munka befejezése után az addigi éves jelentések felhasználásával összefoglaló jelentést készíteni és azt az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni.
- k) A 4 napnál hosszabb időtartamú munkálatok (táborozások) megkezdésének és befejezésének időpontját az Igazgatóságnak bejelenteni.

Jelen határozatom visszavonásig érvényes. //

A 3. pontban foglalt előírások meg nem tartása esetén az engedély visszavonásáról intézkedem.

A kutatásvezető, illetve a kutatásirányító személyileg felelős a kutató tevékenység biztonságtechnikai felszereléséért, a terepi munka technológia kidolgozásához és annak folyamatos betartásáért. A csoport tagjai a kutatómunkában önkéntes vállalással saját felelősségükre vesznek részt.

Határozatom ellen, annak kézhezvételétől számított 15 napon belül a KTM Igazgatási és Jogi Főosztályához címzett, de Igazgatóságunknál 2 példányban benyújtott 1.000,- Ft, azaz ezer forintos illetékbélyeggel ellátott fellebbezésnek van helye.

Indoklás

A Bauxit Barlangkutató Csoport több éve végez kutatást a jelzett területen. Megállapítást nyert, hogy a kérelemben feltüntetett Csodabogyós barlangra az Acheron és a Labirint Barlangkutató Csoport érvényes engedéllyel rendelkezik, így a Bakony Barlangkutató csoport e barlangban csak az érintett két kutatócsoport hozzájárulásával kérheti a kutatási engedélyt.

Veszprém, 1991. március 18.

M o ó r Gyula
mb. igazgató

Erről értesítést kapnak:

1. Címzett
2. OTvH Földtani és Tájvédelmi Főosztály Barlangtani és Földtani osztálya
Székely Kinga mb. osztályvezető, Budapest, Szépvölgyi u. 162.
3. MKBT 1027 Budapest, Fő u. 68.
4. Irattár

//

A beszámoló jelentésben említett barlangok
kataszteri megjelölése

N é v	Kataszteri szám
Tavasbarlang	
Kórház-barlang	
Kincsesgödör	
Edericsi-barlang	4440/1.
Vaddisznós-barlang	4440/4.
Horda-barlang	4440/5.
Gatyalengető-barlang	4440/3.
Medvehagymás-barlang	4440/6.

Szervező: Tál László

Résztevők összlétszáma: 20 fő

26-án délután 9 fő vert sátrat a hegyen, éjszaka elég hideg volt. A szükséges felszerelés még aznap a helyszinre került és megtörtént a következő napimunkák előkészítése.

27-én 2 munkahelyen történt a munkavégzés. Délután turát rendeztünk a Vaddisznós-barlangban, majd este 21 óráig tartott a táborbontás, a személyek és felszerelések hazaszállítása.

1./ Horda-barlang

Átvizsgáltuk a járatokat és egy oldaljáraton sikerült bemászni, amely sajnos szűk és alacsony szakasznak mutatkozott. Utána keresve a barlang folytatását a válogatott csapat bekuszott a barlang lefelé vezető keskeny hasadék járatába /Balanyi Zsolt, Balanyi Zoltán, Szilaj Magdolna/. Ez az új rész kb. 6 m hosszú ebből lefelé 4 m mélyen egy kereszthasadékba lehet bemászni. Ennek hossza 6 m, szűk, az alját agyaghordalék borítja, falán cseppkőfolyás látható.

Igy a barlang becsült mélysége 18 m, kb.40 m hosszúságú.

/A térképezési munkákat a későbbiekben szándékozunk elvégezni/.

2./ Medvehagymás-nyelő bejárása

A terepbejárásnál állapítottuk meg, hogy a Medvehagymásnak nevezett nyelvben kedvező bontási lehetőségek mutatkoznak.

A Medvehagymás nyelőtől mintegy 100 m távolságra É-i irányba szintén egy nyelőt találtunk, melyet Rókalyuknak nevezünk el és megállapítottuk, hogy fejlett víznyelési nyomok láthatók.

Tervbe vettük a nyelő bontását és a rá vonatkozó kutatási engedély megkérését. A kisegítő személyzet a tábort őrizte, bográcsban ebédet készített és biztosította az ivóvizet.

Megjegyzés: A tevékenység terv szerint alakult, tekintettel a helyi lehetőségekre.
A későbbiekben javítani kell a csoport tagjainak helyismeretét.

NYÁRI KUTATÓTÁBOR

Kutatótáborunkat 1991. augusztus 20 - 23 között tartottuk a Balaton-ederics feletti fensíkon.

5 - 7 fő vett részt naponta a kutatáson.

22 - 23-án segítséget kaptunk a Cserszegtomaj-i Labirint Csoporttól is. A tábor célja a fensík nyelőinek kataszterezése, a Vaddisznós-barlang térképezése és az ugynevezett Medvehagymás-nyelő és a Rókalyuk-nyelő feltáró bontása volt. Előre nem látott feladatként adódott egy turavezetés a Labirint Csoport néhány tagjával a Vaddisznós-barlangban.

I. A Medvehagymás-nyelő bontása

Ennél a nyelőnél már korábbi alkalmakkor is végeztünk bontást.

A tábor kezdetén egy 1m x 0,5 m átmérőjű kutatógödör és egy ehhez csatlakozó kőtömbökkel fedett fülke volt a helyszínen. A gödör laza talajba mélyedt, a fülke alján kő és föld keverékében lehetett bontani. A fülke irányából gyenge huzat volt észlelhető, mivel a kutatógödör alján szálkővek közti járhatatlanul szűk hasadékokat értünk el, a bontást az oldalfülkében folytattuk.

Lefelé haladva eleinte gyakran "sikerült" a huzatot eltönni, később egyre több és nagyobb átmérőjű huzatos lyukat találtunk. Sajnos a nagyméretű kőtömbök is egyre gyakoribbak lettek, így egyre nehezebb lett a bontás. A tábor végén már csak kevés hiányzott a bejutáshoz, melyre novemberben került sor.

II. Rókalyuk-nyelő bontása

Az előbitől nem messze levő, viszonylag kisméretű /10 m átmérőjű 4-5 m mély/ meredekfalú nyelő. Figyelmünket az alján levő másodlagos beszakadás hívta fel rá, amely viszonylag frissnek tűnt.

Először a nyelvnek nevet adó állati kotoréknak tűnő lyukakat bontottuk szét, minden eredmény nélkül. kb. 0,45 m után elértük a kutatógödör É-i oldalán a szálkövet, amelynek irányától gyenge huza-tot is észleltünk. A kőzet mellett haladtunk tovább lefelé a nyelv aljának lazább, de egyre több kőtörmeléket tartalmazó földjében. A tábor ideje alatt kb. 1,5 m mélységig jutottunk le, egy nagy kőtömbig, amely feltehetően kikerülhető lesz.

KATASZTEREZÉS

A Balatonederics feletti fennsík víznyelőit térképeztük fel. Ezek közül jó néhány már korábban is ismert volt, de térkép nem állt róluk rendelkezésre. A területet dolomit építi fel.

- 1./ Az ugynevezett Putritól /Vadászház/ ÉNY-NY-ra 700 m-re található egy nyelő. Kettős beszakadás hozta létre. Alján nyílik a Horda-barlang. Vizonylag fejlett vízfolyás-meder vezet hozzá. A nyelő hossza kb. 15 m.
- 2./ Az előzőtől É-ra, az ut tuloldalán bokrokkal benőtt kisebb be-rogyás látható.
- 3./ 1 km-rel Északabbra hosszukás, lapos mélyedés található.
- 4./ A Putritól DK-re kb. 100 m-re 10 m átmérőjű, 3 m mély nyelő van, amelyben két keresztirányú hasadék figyelhető meg. A nyelőhöz víz-meder is vezet.
- 5./ Előzőtől D-re 50 m-re 10 m átmérőjű, 5 m mély beszakadás található, alján 0,5 m-es utánrogyás figyelhető meg.
- 6./ Vaddisznós-nyelő. Lapos, 3 hasadék mentén kialakult nyelő. Innen nyílik a Vaddisznós-barlang, amelynek bejárata természetes uton, beszakadással nyílt meg.
- 7./ A Putritól kb. 800 m-re D-DK felé nyitott oldalu beszakadás-szerű mélyedést szel át, ennek tektonikus eredete azonban kétséges.
- 8./ Róka-lyuk. A Putritól DK-re 700 m-re a megyehatáron található. 4,5 m mély 10 m átmérőjű. Alján kisebb beszakadás volt, melyet megbontottunk. Az ut menti sekély árok a nyelőbe torkollik. A nyelő tengelye 260° irányú.

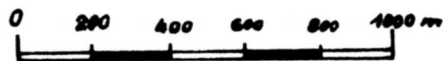
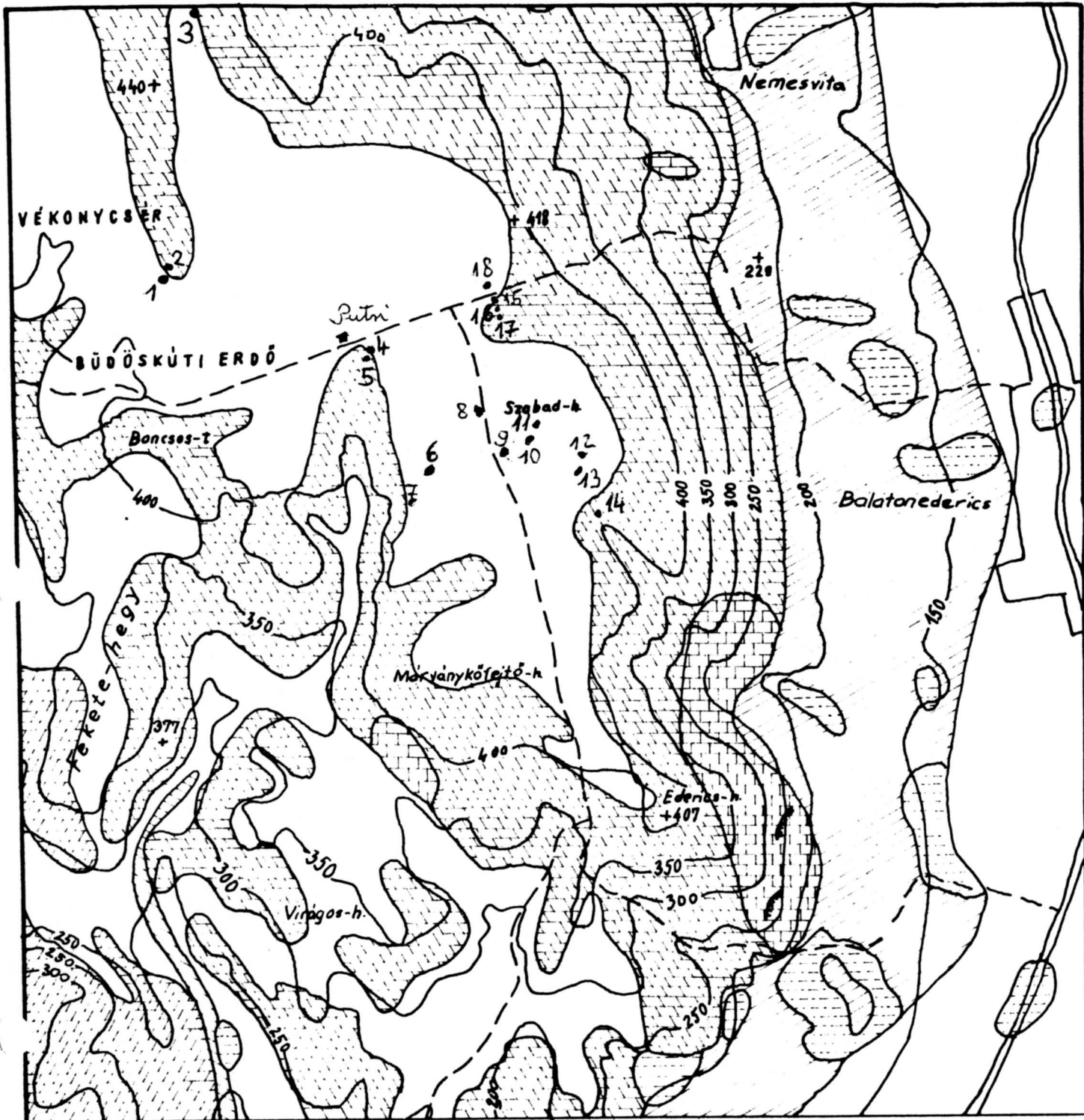
- 9./ Medvehagymás-nyelő. Az előzőtől 0,5 km-re D-re, az ut másik oldalán. Átmérő 15 m, mélység 5 m. 3 vízvezetésnyom vezet bele, az egyik viszonylag fejlett. Az alján levő utánrogyást megbontottuk.
- 10./ A Medvehagymás-nyelőtől ÉK-K-re 15-20 m átmérőjű 6 m mély beszakadás látható. Peremén 160° -os irányban mélyedés követhető, mely esetleg törésre utal.
- 11./ Nagy-töbör. Az előzőtől É-ra 30 méter átmérőjű, 8 m mély. Fejlett vízvezetésnyomok vezetnek bele. Az alján mélyített 1,5 m mély akna nem ért el szálkővet.
- 12./ A Szabad-hegy irtásának É-i szélén, bozóttal körülnőtt lapos, kettős nyelő. Tengelye 200° irányu.
- 13./ Délebbre 2 m mély, 4 m átmérőjű kisebb mélyedés látható a Sipos-torok nevű vgy. folytatásában.
- 14./ Még délebbre már az erdőben 5 m széles, 1,5 m mély berogyás van. Az eddigi mészkő a környéken már a felszínre bukkan.
- 15./ A Putritól 500 m-re K-re, a nyiladéktól D-re található ikernyelő. A nagyobbik 5 m széles, 2 m mély. Erős vízvezetésnyomok vezetnek bele.
- 16./ Az előbbitől D-re elhelyezkedő hármas beszakadás, fejlett vízvezetéssel. Alján nyílik a Gatyalengető-barlang.2 törésvonal figyelhető meg a nyelő alján.

17./ Még délebbre újabb berogyás látható, fejletlen vízfolyásnyomokkal.

18./ A 15. nyelőtől É-ra, a nyiladék másik oldalán az irtáson található a Hóvirágos-nyelő, egy 6 m átmérőjű, 1,5 m mély lapos mélyedés.

A fentiekén kívül még megvizsgáltuk a Márványkőfejtő-hegy NY-i oldalán levő mészkőfoltot, de ott semmilyen barlanggal kapcsolatba hozható jelenséget nem észleltünk.

Térképezési munkálatokat végeztünk a Vaddisznós-barlangban. Itt a poligonvonalas módszerrel a járatok kb. 50 %-át mértük fel.

	Edericsi mészkő	} TRIÁSZ, Karni
	Vastagpados földolomit	
	Bitumenes földolomit	
	Homokos agyag	PLIOCÉN
	Folyami homok	} PLEISZTOCÉN
	Löss	
	Hordalék	HOLOCÉN

AZ EDERICSI FENNSIK
VIZ NYELŐI

A Balatonedericsi - fennsík földtani térképe.

1. sz. évközi jelentés
a Horda - barlang felfedezéséről

Barlangkutató csoportunk 1990 őszén kezdte a Balatonedericsi fennsíkon a 127/1 sz. erdészeti ponttól Ny-ra 100 m-re lévő kettős berogyású víznyelőtölosér bontását.

A kettős tölosér a nyelési pont hátraharapózásával jött létre. A második berogyásban 10 cm-es nyelőjük volt. Huzatot nem észleltünk. A vízvezető osatorna mentén megkezdett bontás 1 m után mosott kőtömbök közé ért, kevés üregesedés is megjelent.

A nagyméretű kövek összetörése és kitermelése után, 1991. április 6.-án, 4 m mélységben értük el a szabad járatot.

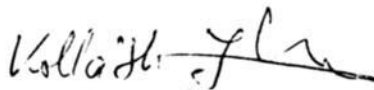
A bejáratú aknát kb. 5 m-es hasadékköveti szép korróziós formákkal, ép szálkőzetben.

Az akna alján enyhén lejtő vízvezető járat alakult ki egy 70 fok dőlésű, 250 fok irányú hasadékkövetben.

Összhossza kb. 25 m, mélysége 12 m.

A jelentéssel egyidőben küldjük a kutatási engedélykérelmet az MKBT- hoz.

Tapolca, 1991. április 8.

Kolláth János
Csoportvezető

2. sz. évközi jelentés
a Medvehagymás- barlang felfedezéséről.

1991. augusztusában kúbatótábort tartottunk a Balatonedericsi fennsíkon. A tábor programjában egyéb munkák mellett, három bontás isfeladatunk volt. Mind a három egy-egy beszakadásban volt. A beszakadások a Sipos-torok vonalát követő törésvonalakra illeszkednek. A három bontás egyike sem vezetett barlanghoz, de a Medvehagymás-töbör bontása során üregesedés volt tapasztalható. A bontást az ősz folyamán folytattuk.

1991. november 24.-én sikerült elérni a töbör alatt elhelyezkedő barlang természetes járatát. A 2 m mély ásott aknát, ami nagy om-ladékkövek között szűken halad lefelé, 2 m-es E-D-i hasadékakna követi, mely mindössze 1,5 m hosszú és 0,8 m széles. Alját törmelék tölti ki, ami bontható, laza. Az akna alján E-felélfolytatódik a hasadék, mely kb. 30 fokban lejt. A 4m hosszú hasadék végét szűkület zárja le, mely mögött a folytatás látszik.

A barlang teljes hossza: 8 m, mélysége: 5m.

A barlang bontását tervezzük, kutatási engedélykérelmet kívánunk benyújtani.

Tapolca, 1991. november 30.

Kolláth János